

A középkori oklevelek anyagáról 9079 czédula készült, ez a szám egyúttal az oklevelek darabszámát is mutatja. A további feladat e téren a családi levéltárak középkori okleveleinek czédulázása, ennek megtörténte után az oklevelek regesztázása.

A családi levéltárak közül befejezést nyert és most áll revideálás alatt a Berzeviczy család bárói ága levéltárának és a Tarányi-Oszterhuber család levéltárának rendezése. Ez utóbbinak anyaga 4 db. XVII., 60 db. XVIII., 112 db. XIX. századi iratot és 1 genealogiai táblát, összesen 177 darabot foglal magában. Folyamatban van az Antos és Goszthonyi családok levéltárának rendezése.

A BUDAPESTI MAGYAR KIRÁLYI TUDOMÁNY- EGYETEM KÖNYVTÁRA 1903-BAN.

A budapesti magyar királyi tudomány-egyetem könyvtárának 1903. évi állapotáról *Ferenczi Zoltán* igazgató a következő jelentést terjesztette a nmélt. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr elé:

A budapesti m. kir. tudomány-egyetem könyvtárának 1903. évi működéséről és állapotáról szóló igazgatói jelentésemet mély tisztelettel a következőkben teszem meg:

E jelentésem s az 1903. évi gyarapodási czímjegyzék is valamivel később jelenik meg a rendesnél, minek ismét csak nyomdai akadályok az okai; mert a nyomtatás kérdése, illetőleg költségeinek fedezésmódja újra felvetetett. Nagyméltóságod a gyarapodási czímjegyzék nyomtatását újra a könyvtár megterhelése nélkül méltóztatott elrendelni s így most már az akadály a további megjelenés elől el van hárítva.

Az 1903-ik év egyébiránt a csendes munkásság éve volt, a mint ez a legkívánatosabb. Kiemelendő, hogy részt vettünk az Iparművészeti múzeum ex-libris- és a Kassa város Rákóczy-ereklye-kiállításán; utóbbinak megnyitásán a könyvtárt *Dedek Cr. Lajos*, könyvtárunk egyik öre, képviselte. Ezeken kívül árlejtés útján új, kedvezőbb szerződést kötöttünk a könyvek köttetésére nézve, megbecsültük a Fodor József egyetemi tanár utódai által az állannak megvétele felajánlt könyvtárt; dr. *Dézsi Lajos* könyvtártiszt megbízatást nyert a Tökölyánum könyvtára hivatalos átadásához. A könyvtári munkálatokban nem volt semmi hátramaradás; megkezdtük és folytattuk az összes, addig halomban hevert külföldi doktori értekezések feldolgozását s 1904-ben a munkát nagyrésztben befejeztük. Közben feldolgoztuk az összes adományokat. Ezek közt dr. *Horváth Dezső* kir. táblai bíró úr özvegye könyvtárunknak ajándékozott férje hagyatékából 167 kötetet, melyből 129 kötetet könyvtárunkba iglattunk és 38 kettős példány volt; dr. *Krayzell Aurél*, Sáros vármegye

tiszti főorvosának örökösei, özv. Krayzell Aurélné és dr. Horváth Ödönné Krayzell Aranka úrnők, könyvtárunknak ajándékozták az elhunytak homeopatha-orvosi művekből álló könyvtárát 347 kötetben, melyekből 188 kötet a gyarapodás, 159 kötet kettős példány. Dr. *Fischer Adolf* budapesti orvos úr ajándékozott 187 kötet orvosi művet; ebből a könyvtár gyarapodott 163 kötettel és 24 kettős példány volt. A budapesti »Cercle français« ezelőtt 15 évvel oly jegyzőkönyvi határozattal tette le könyvtárunkba őrzésképen könyvtárát, hogy ha bizonyos számú évek (15 év) múlva a kör újra nem nyílik meg, a könyvtár az egyetemi könyvtár tulajdonába menjen át. E jegyzőkönyv értelmében a kitűzött idő lejárván, egyetértve a kör volt tisztviselőivel, *Tölgyi Gyula* tanár és *Pietro Villa* órnagy urakkal, a könyvtárt átvettem 510 kötetben s ebből 475 kötetet a könyvtárba igtattam s 35 kettős példány volt. A legfontosabb adomány volt azonban a Pauler-könyvtár. Ugyanis dr. *Pauler Gyula*, országos levéltári igazgató örököse, dr. *Pauler Ákos* egyet. magántanár úr 1903 szeptemberében könyvtárunknak adományozta megboldogult édes atyja 4219 kötetre menő történelem-irodalmi nagybecsű könyvtárát, melyet siettem feldolgoztatni s ebből a könyvtár 2630 kötettel gyarapodott, 1589 kettős példány volt. Ezekről az adományokról külön-külön tettem jelentést az egyetemi tanácsnak s a könyvtár nevében is köszönetemet fejeztem ki az adományozóknak.

Könyvtárunk személyzetének ügyeiben a következő változások történtek:

a) Az igazgató korpótléakai korábbi szolgálatidejének részben való beszámításával rendeztetek az 1903 május 18. felségelhatározás alapján (36.069/903. vkm. sz.). — *Tetzel Lőrincz* III. oszt. könyvtár-tiszt első évötödös pótléka folyósított 40.117/903. vkm. sz. a., dr. *Barbul Jenő* kisegítő-tiszt 200 kor. jutalomdíjban részesült 64.389/903. sz. a., *Hóman Bálint* fizetéstelen kisegítő-tisztté nevezetett ki 43.209/903. vkm. sz. a., két napidíjas írnok engedélyezett 23.402/903 vkm. sz. a., mely felhatalmazás alapján napidíjasokká felfogadtattak: *Ascher Kálmán* jh. és *Hubay Jenő* jh.

b) *Pintér József* ideiglenes szolgálta véglegesített 24.607/903. vkm. sz. a. Egy szolgálai állás altiszti állássá minősítése ügyében felterjesztés történt. Két napidíjas szolgálta engedélyezett 23.404/903. vkm. sz. a., melynek alapján ilyenekül *Lőrincz András* és *Szabó András* felfogadtattak. *Beck Ferencz* ideigl. kisegítőszolgálta részére ruhapénz utalványoztatott 12.795/903. vkm. sz. a.

A könyvtár bevételei tettek 1903-ban: 29.000 koronát az állami átalányból, az 1902. évi átalány kiegészítésére utalványoztatott 2826 kor., egyéb bevételekből (időközi kamatok, beiratási és könyvtárilleték) 5189 kor. 23 fillért, összesen tehát 37.015 kor. 23 fillért. Ezzel szemben a kiadás volt 37.630 kor. 17 fill. a túlkiadás tehát 614 kor. 94. fill.

A lefolyt évben könyvtárunk vétel útján szaporodott 3317 kötet művel s egy kötet kézirattal, ajándék útján pedig 2291 kötettel és füzettel, mely utóbbiak között volt: egyetemi nyomtatvány 111 db, dissertatio 1081 db és iskolai értesítő 205 db. A rendes szaporodás tehát 5608 kötet mű és 1 kötet kézirat. Ehhez járul még néhai dr. Pauler Gyula orsz. főlevéltárnok úr könyvtára. E könyvtár áll 2095 műből 4219 kötetben, melyből 2630 kötettel gyarapodott a könyvtár (a többivel a duplumkönyvtár). Továbbá a Krayzell Aurél könyvtár 188 kötet gyarapodással, úgy hogy az 1903. évi gyarapodás összege 8426 kötet mű s 1 kötet kézirat.

Könyveket ajándékoztak: a) *Hatóságok, intézetek, testületek és szerkesztőségek*: M. Orsz. Képviselőház, M. kir. kormány, Cs. és kir. közös kormány, Osztrák cs. és kir. kormány, francia, indiai, angol kormány, olasz, perui és román kormányok; továbbá bosznia-hercegovinai, cseh, dalmát, horvát és sziléziai tartományi kormányok; Szerém és Szilágy vármegyék; Budapest székesfőváros, Brassó, Pozsega, Senj és Zágráb, továbbá Karlsbad és New-York városok, M. kir. államnyomda, Cs. és kir. udvari és államnyomda, University of Chicago. Press. — Budapest székesfőváros m. kir. államrendőrsége, M. kir. posta- és távirtda-vezéregazgatóság, United States Departement of agriculture, Orsz. vízépít. igazgatóság vizrajzi osztálya, M. kir. közp. szőlészeti állomás, M. kir. közp. statisztikai hivatal, Budapest székesfőváros statiszt. hivatala, K. K. statistische Central-Commission, Institut international de statistique, olasz statiszt. hivatal, Office international de statistique, Miskolczi keresk. és iparkamara, Magyar Tudományos Akadémia, Csász. tud. Akadémia (Wien), Académie royale de Belgique (Bruxelles), Academy of science of St-Louis, Accademia dei Lincei (Roma), Múzeumok és könyvtárak Orsz. Tanácsa, Múzeumok és könyvtárak Orsz. Főfelügyelősége, Magyar Nemzeti Múzeum, Iparművészeti Múzeum, Erdélyi Múzeum-Egylet (Kolozsvár), Balatoni Múzeum-Egyesület (Keszthely), Nagybányai Múzeum-Egyesület, Esztergomi főegyházmegyei könyvtár, Frankfurti városi és göttingeni egyetemi könyvtár, Biblioteca Marciana (Venezia), Bodleian library, New-York Public library, Délmagyarországi tört. és régészeti társulat, Magyar heraldikai és genealogiai társaság, Verein für siebenbürgische Landeskunde (Nagy-Szeben), Societé d'histoire contemporaine (Paris), Royal historical Society (London), Asiatic Society of Bengal, Smithsonian Institution (Washington), Magyar jogászegylet, Társadalomtudományi Társaság, Protestáns irod. társaság, Izraelita magy. irodalmi társaság, Budapesti m. kir. orvosegyesület, John Hopkin's Hospital (Baltimore), Budapesti egyetemi I. sz. klinika, Pathological Society of London, Magyar mérnök és építészegylet, Stefánia kórház-egylet, Orsz. állatvédő-egyesület, Országos erdőszegyesület, Pesti Lloyd-társulat, Franklin-társulat, M. kir. földtani intézet, Meteorologiai és földmágnességi m. kir. közp. intézet, Ógyalai

observatorium, Universitäts-Sternwarte (Wien), Observatoire astronomique de Moscou, Esztergomi érseki egyházmegye, Kalocsai érseki egyházmegye, Székesfehérvári és veszprémi püspöki egyházmegye, Dunántúli ág.ev.hitv. egyházkerület, Zirczi cisztercita-rend, Szegedi zsidó hitközség. Szerkesztőségek: Alkotmány, Aradi Közlöny, Bolond Istók, Borsszem Jankó, Budapesti Tagblatt, Budapesti Közlöny, Gyógyászat, Gyógyszerészeti Hetilap, Gyógyszerészeti Közlöny, Jézus szentséges szívének hírnöke, Jogtudományi Közlöny, Központi Értesítő, La Chronique de France, Magyar Ipar, Magyar Nemzetgazda, Magyar Orvosi Archivum, Magyar Pedagógia, Magyar Sion, Magyar Zsidó Szemle, Néppárt, Ország Világ, Pester Lloyd, Pesti Hírlap, Pesti Napló, Protestáns Egyházi és Iskolai Lap, Reichsgesetzblatt, Religio-Vallás, Üstökös, Vasárnapi Ujság, Politikai Ujdonságok, Világ Krónika. — b) *A magyar egyetemek és felsőbb tanintézetek közül*: Budapesti m. kir. tud.-egyetem, Budapesti egyetem közp. irodája, bölcsészeti kara, növénytani intézete, Kolozsvári egyetem, Debreczeni ev. ref. főiskola, Egeri érseki joglyceum, Nagyváradai jogakadémia, M. kir. állatorvosi főiskola, Szegedi III. ker. polg. iskola. Azonkívül a beérkezett 205 db iskolai értesítő egy részét közvetlenül az illető intézetek küldték be, másik részét a nagym. vallás-és közokt. m. kir. minisztérium útján kapta a könyvtár. — c) *A külföldi egyetemek közül*: University of St.-Andrews, Athenei, Baseli, Bécsi, Berlieni, Berni, Bonni, Breslaueri, Coimbrai, Edinburgi, Freiburgi (i. Br.), Göttingeni, Greifswaldi, Grenoble-i, Halle-Wittenbergi, Helsingforszi, Jurjevi (Dorpat) egyetemek, Hochschule in Karlsruhe, Kieji, Kopenhágai, Königsbergi, Lausanne-i, Liége-i, Lyoni, Marburgi egyetemek, Michigan College of Mines, Princeton University (New-Yersey), Párisi egyetem, Scuola superiore di agricoltura in Portici, Prágai, Stockholmi, Strassburgi, Tokiói, Toulouse-i, Tübingeni egyetemek. Tübingeni egyetem jogi kara, Upsalai, Utrechti egyetemek s a Yorkshire College, Leeds. — d) *A magánosok közül*: Abel Fr. Wilh. (Magdeburg), Balch Thomas Willing (Philadelphia), dr. Balogh Jenő (Budapest), Dr. Bárány Gerő (Kolozsvár), Dr. Beke Manó (Budapest), Benkő Imre (Nagy-Kőrös), Bidermann Rezső báró, Boulanger Émile (Paris), Bresiewicz Thaddäus (Wien), Buday Aladár (Budapest), Bussy J. H. de (Amsterdam), Clemm Walther Nic. (Berlin), Czéh Antal (Pécs), Dambergis Anast. R. (Athen), Dedek Cr. Lajos (Budapest), Deésy Károly (Kassa), Delisle Leopold (Paris), Dr. Dézsi Lajos (Budapest), Dowson Walter (London), Esterházy Sándor (Kassa), Fehér Ipoly pannonhalmi főapát, Ferenczi Sarolta (Budapest), Dr. Ferenczi Zoltán (Budapest), Dr. Fialla Lajos (Bukarest), Dr. Fiók Károly (Budapest), Fischer Győző (Budapest), Alföldi Flatt Károly (Budapest), Forster Gyula (Budapest), Fraknoi Vilmos püspök (Budapest), Dr. Frémont (Nizza), Fuchs Friedr. (Bonn), Dr. Gyalui Farkas (Kolozsvár), Dr. Győry Tibor (Budapest), Dr. Havass Rezső

(Budapest), Herman Ottó orsz. képviselő (Budapest), Horváth Béla (Budapest), Dr. Horváth Ödön (Eperjes), Hoskier Herm. (London), Dr. Hőgyes Endre (Budapest), Dr. Jacob Georg (Erlangen), Janet Charles (Paris), Dr. Katona Lajos (Budapest), Dr. Kautz Gyula (Budapest), Koch Ernst (Meiningen), Koncz József (Marosvásárhely), Konkoly Thege Miklós (Budapest), dr. Körösy József (Budapest), Krafft Hugues (Paris), Kvassay István (Budapest), Lapi S. (Citta di Castello), Lipták Albert (Budapest), Löw Immanuel (Szeged), Makay Béla (Budapest), Dr. Márki Sándor (Kolozsvár), Dr. Meliórisz Béla (Eperjes), Merck E. (Darmstadt), Dr. Mihályfi Ákos (Budapest), Milesz Béla (Eger), Dr. Nagy Mór (Budapest), Oeller J. (Wiesbaden), Dr. Ortway Tivadar (Pozsony), Pappafava Wladimir (Zara), Dr. Pauler Ákos (Budapest), Pertl András (Budapest), Il Conte Politi Flamini (Roma), Pongrácz Elemér (Ipolyság), Quaritch Bern. (London), Dr. Raffay Ferencz (Eperjes), Ráth Mór könyvkereskedése (Budapest), Rombauer Roderick E. (St-Louis, Amerika), Róna Sámuel (Budapest), Rosenthal Ludw. (München), Rudnay Józsefné (Budapest), Sárnyai József honvédszázados (Budapest), Saskeőy József (Budapest), Dr. Schilberszky Károly (Budapest), Dr. Schmitt Jenő (Budapest), Dr. Schulek Vilmos (Budapest), Schultz Imre (Pozsony), Dr. Sebestyén Gyula (Budapest), Dr. Simonyi Zsigmond (Budapest), Szabó Ervin (Budapest), Szalay Imre (Budapest), Szalay László (Budapest), Széll Farkas (Debreczen), Szemere Miklós (Budapest), Sziklay János (Budapest), Id. Szinnyei József (Budapest), Téglás Gábor (Budapest), Tóth Mike (Kalocsa), Vadász Imre (Budapest), Wallner Ignác (Sopron), Dr. Walter Gyula (Budapest), Wasmuth Ernst (Berlin), Wheeler H. L. (Boston), Zangger Theodor.

A külföldi könyvtárakkal és tudományos intézetekkel való érintkezéseinkről a következő jegyzék szól: Bécsi K. u. K. Haus-, Hof- u. Staats-Archiv, Bécsi K. u. K. Hofbibliothek, Bécsi Egyetemi könyvtár, Berlini kir. könyvtár, Boroszlói városi könyvtár, Buffaloi The Douglas Publishing Company, Gráczai egyetemi könyvtár, Heidelbergi egyetemi könyvtár, Innsbrucki egyetemi könyvtár, Krakói Jagelló-egetemi könyvtár, Lembergi egyetemi könyvtár, Lipcsei egyetemi könyvtár, Müncheneri egyetemi könyvtár, Müncheneri K. B. Hof- u. Staats-Bibliothek, Prágai egyetemi könyvtár, Biblioteca da Faculdade de Direito (Recife, Brazil-Pernambuco), Sarajevoi gimnázium, Tübingai egyetem jogi fakultása, Upsalai egyetemi könyvtár.

I. TÁBLÁZAT.

Az egyetemi könyvtár köz-olvasótermét látogatók foglalkozási ág szerinti kimutatása az 1903. évben.

	Január	Február	Márczius	Április	Május	Június	Szeptember	Október	November	Deczember	Összesen
Jog- és államtud. hallgató	59	58	33	20	19	3	712	589	119	38	1649
Orvostanhallgató	19	16	7	2	3	—	117	94	28	15	301
Bölcsészethallgató	28	29	20	14	8	2	436	237	68	16	858
Gyógyszerészhallgató	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	2
Hittanhallgató	—	—	—	4	—	—	1	2	1	—	8
Műegyetemi hallgató	13	6	11	6	4	—	65	48	22	9	184
Közép- és szakisk. tanuló	1	2	1	1	—	1	9	3	3	2	23
Állatorvostanhallgató	—	2	—	—	—	—	4	7	6	1	20
Jog- és államtud. szigorló	4	1	4	1	4	—	10	8	3	4	39
Orvostani szigorló	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	4
Bölcsészeti szigorló	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ügyvédjelölt és joggyakornok	17	13	10	11	10	2	39	31	21	7	161
Tanár- és tanítójelölt	5	3	—	—	2	—	9	4	—	3	26
Magánzó	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	3
Hivatalnok	8	6	6	5	4	2	22	17	6	5	81
Hírlapíró és író	1	—	1	1	2	—	2	4	1	—	12
Tanár és tanító	4	—	1	—	2	—	10	8	1	2	28
Ügyvéd	—	1	—	—	1	3	1	2	3	—	11
Orvos	2	1	—	—	—	1	2	4	—	—	10
Lelkész	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2
Katonatiszt	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kereskedő	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Mérnök	1	2	2	—	—	—	4	3	3	1	15
Művész	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2
Vegyész	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	3
Műiparos	—	—	1	—	—	—	1	—	—	1	3
Gazdász	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Közigazg. tanf. hallg.	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	3
Gyógyszerész	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Állatorvos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	163	140	96	66	61	14	1448	1068	289	104	3449

A 3450 látogatási jogosultsággal bíró olvasó 60,629 ízben vette igénybe az olvasótermet és itt 65.025 művet használt. Az erre vonatkozó részletes kimutatás a II. táblázatban foglaltatik.

II. TÁBLÁZAT.

Az egyetemi könyvtár köz-olvasótermének forgalma
az 1903. évben.

Hónap	Olvasók összege	A használt művek szakok szerint									A használt művek összege
		A.	B.	C.	D.	E.	F.	G.	H.	I.	
		Hittudom.	Jogtudom.	Államtud.	Orvostud.	Mathem. és term.-tud.	Bölcsész- és nevel.-tud.	Történelmi és földr.-tud.	Nyelvészet és irodalom	Egyet. encyel. és vegyesek	
Január	7519	12	2664	850	1027	914	263	810	982	462	8014
Február ...	8105	7	3259	965	923	830	215	815	1206	319	8539
Márczius ...	7679	4	3244	945	726	774	188	908	1115	294	8198
Április	4360	4	1914	544	524	436	131	479	535	135	4702
Május	4750	11	2155	708	464	476	126	475	560	143	5118
Június	1722	—	716	348	149	180	68	149	214	65	1889
Szeptember	3318	2	1063	445	371	392	183	414	499	168	3537
Október ...	7631	4	3017	879	886	798	336	908	1243	286	8357
November	8789	32	3580	989	1122	826	357	1005	1176	290	9377
Deczember	6756	23	2720	718	894	677	332	822	825	283	7294
Összesen ...	60629	99	24332	7391	7086	6303	2199	6815	8325	2445	65025

Az olvasóterem július és augusztus hóban zárva volt.

III. TÁBLÁZAT.

A budapesti egyetemi könyvtár tanári dolgozó- és folyóirati termében a használati forgalom az 1903. évben.

Hónap	Az olvasók száma	A használt művek szakok szerint												A használt művek száma	
		A.	B.	C.	D.	E.	F.	G.	H.	I.	Újsnyomtatvány	Folyóirat	Kézirat		Vegyes
		Hittudom.	Jogtudom.	Államtud.	Orvostud.	Mathematika és term.-tudom.	Bélszélet- és nevelés-tud.	Történelem és földrajz	Nyelvészet és irodalom	Egyetemes encycl.					
Január ...	378	10	64	24	11	31	25	52	22	12	—	254	—	—	505
Február ...	304	9	36	9	11	22	19	25	27	12	3	301	—	—	564
Márczius ...	274	29	36	38	33	17	37	47	25	22	—	291	—	—	575
Április ...	202	3	7	9	14	6	13	16	10	3	1	312	—	—	394
Május ...	193	5	10	9	8	9	15	9	6	4	—	298	—	—	373
Június ...	173	8	10	9	4	13	5	7	8	2	—	298	—	—	364
Július ...	38	—	—	—	2	2	3	4	4	3	—	101	—	—	119
Augusztus	13	—	2	1	6	2	2	2	—	2	—	39	—	—	56
Szeptemb.	194	1	7	8	12	4	11	14	12	13	2	276	—	—	360
Október ...	279	5	11	8	12	12	11	14	10	5	—	474	—	—	562
November	257	3	11	17	17	19	19	26	26	4	—	323	—	—	465
Deczember	216	2	13	6	10	9	7	5	11	8	—	352	—	16	389
Összesen ...	2521	75	207	143	149	156	173	226	166	90	6	3319	—	16	4726

IV. TÁBLÁZAT.

A budapesti egyetemi könyvtár könyvkölcsönzési forgalma
az 1903. évben.

H ó n a p	A kölcsönzők száma	A kölcsön- vett művek száma
Január	578	1150
Február	630	1271
Márczius	763	1896
Április	481	1373
Május	623	1653
Június	631	1721
Július	193	790
Augusztus	112	346
Szeptember	431	1293
Október	581	1425
November	681	1578
Deczember	639	1700
Összeg	6343	16196